

כפישה בעמאן

המדינה רגשה סביב המתאבד רביהמעלה איש לא שם לב למותו של צעיר אלמוני

התאבדותו של יעקוב לוינסון (ראה עמודים 58-15) הרעישה את הארץ, גרמה לגלים של התרגשות. גילוי הגופה, מיכתב ההתאבדות, ההאשמות ההרדיות וההלווייה ריתקו את תשומת-לב הציבור הרעש.

תוך כדי כך נשכח מן העין ומן הלב מותו של צעיר בשם נתן שראפי. נתן שראפי לא נמנה עם גדולי המדינה. הוא לא חלש על מערכת של השלטת כריזמה גדולה. הוא היה בסיסה בן 19, בן ראשוני לציון, בראשית דרכי-חיו.

נתן בן 19 גויס עליידי מדינת ישראל לצה"ל, ושולח עליידי צה"ל ללבנון. במבואות כפר בשם ערמיה, מצפון לנכסיה — כפר שאת שמו לא שמע מעולם לפני כן, ושעצם קיומו לא נניין אותו — הוא נהרג עליידי פצצת באזוקה.

הוא היה הקורבן מס' 569 של מילחמת-לבנון.

לשם מה? נתן שראפי לא ידע מדוע הוא נמצא בלבנון, ועל מה הוא לוחם שם. גם חבריו אינם יודעים זאת. ההרפתקה האומללה נמשכת בגלל טיפשותם של הפוליטיקאים, שהכניסו את ישראל לכוח הלבנוני ואינם יודעים עוד איך לצאת ממנו. ככל שמתרבים הגילויים על ראשיתה של המילחמה כן מתאשר כי יומי המילחמה לא ידעו בין ימינם שלמאלם, לא הבינו כראוי מה הם עושים ולא היו מסוגלים לקרוא את המפה.

עכשיו נשאר צה"ל בלבנון, מפני שאין לקברניטים מושג מה לעשות. האיוון הערדין שהיה קיים בדרום לבנון, ואשר תורות לו נשמר שקט מוחלט לאורך הגבול במשך 11 החודשים שלפני המילחמה, נשבר ללא-תקנה. לאיש בצמרת המדינה אין מושג מה לשים במקומו.

בדרום-לבנון צה"ל מגן רק על עצמו, אמר קצין ששוחרר מן השרות שם, ושהפגין מול משרד ראשי הממשלה נגד המילחמה. היתה זאת הגדרה עגומה ביותר.

נתן שראפי, מס' 569, נהרג בלבנון מפני שאיש לא ידע לשם מה הוא נמצא שם. בשעת הלווייתו זעק הרב: "עד מתי המחבלים ירצחו אותנו?" הוא לא היה מודע לעובדה כי נתן שראפי לא נרצח במדינת-ישראל, אלא על ארמת ניכר — ארמתם של זרים. המתקר ממים נגד הכיבוש.

מחויבה לשינאה. המחבלים ששמו קץ לחייו של נתן שראפי לא היו פלסטינים. הם היו לבנונים, בני העדה השיעית, שעד לפלישה האומללה לא היה להם ריב עם ישראל.

שהותם בלבנון של נתן שראפי וחבריו, קורבנות הטימטום הרישמי, לא באה לשרת את עניין השלום. נכון להיפך הגמור. כי כל יום של שהות צה"ל בלבנון מגביר את שינאת הגורם היחידי המסוגל לערוב לביטחון הגבול הצפוני של ישראל: השיעים.

אין אדם שצפוי בישראל המפפיק כיום עובדה זו. מצפון לגבול ישראל, השיעים הם הגורם היחיד שיהיה מסוגל מחר לשמור על השקט. אירגון ההגנה שלהם, אל-אמל ("התיקווה"), הוא הכוח הצבאי היעיל היחיד באזור. אולם כל יום של כיבוש מקומם את השיעים יותר נגד ישראל. כאשר נכנס צה"ל לאזור זה לפני 20 חודש, נתקבל כמעט בחיבה. כמשך הזמן הפכה החיבה לאכזבה. עכשיו היא הופכת לשינאה פשוטה.

זה מה שקורה עכשיו בין צה"ל והשיעים. חיילי צה"ל נשארים שם. גם מי שעלול להיות מס' 570.

ר פנים ה-1001 התמוגגו כלי-התיקשות בישראל: ערפאת גמור. אמנם לא נקבר בכיירות או בטריופולי, כפי שניבאו כביטחון, אבל הוא "נחלש", אין לו מנוס מ... "אין לו ברירה אלא..." הוא נאלץ להיכנע למלך חוסיין.

אין טעות גדולה יותר. הופעתו של יאסר ערפאת בעמאן, השבוע, לא היתה סימן של חולשה, אלא להיפך — של כוחו החדש. כדי להבין זאת, יש לעמוד על ההתפתחות שהובילה לכך.

הסכם ערפאת-חוסיין

ל פני שנה ניהל ערפאת משא ומתן עם המלך חוסיין. היה זה בתקופה שלאחר פיגועי מביירות, אחרי 79 ימים של מצור, שהעלו את ויקרתו שלחוקים. כוחות אש"ף, שעצרו לברם את העוצמה הכבירה של צה"ל, זכו אז בהערצה כללית בעולם הערבי.

ערפאת ביקש להסתדר עם חוסיין, מפני שהוא רצה לבוא בדברים עם ארצות-הברית, בתיקווה שזו תלחץ על ישראל. כדי להגיע לכך, היה צורך לשלב את חוסיין בתהליך, כי חוסיין מקובל על הפעריקאים, וגם חלק מן הישראלים מעמידים, לפחות, פנים כאילו הם מוכנים לשאת ולתת עם חוסיין על עתיד הגדה והרצועה. ואילו חוסיין הבין, אחרי ביירות, שאינו יכול לזוז בלי אש"ף. חתימתו של ערפאת היא תנאי מוקדם לכל הצטרפותו לתהליך הדיפלומטי.

ערפאת הציע או לחוסיין תוכנית, שכללה את העקרונות הבאים:

- המדינה הפלסטינית שתקום בגדה וברצועה תיכנס לקונפדרציה עם ירדן.
- למדינה הפלסטינית יהיו רכרון משלה, דגל משלה, פרלמנט משלה, ממשלה משלה וגם, "צבא סמלי" (כהגדרת ערפאת) משלה. בירתה תהיה בירושלים המיוחדת.
- לקונפדרציה יהיה פרלמנט-על, נוסף על הפרלמנטים הנפרדים של ירדן ופלסטין.
- שירות-החוזץ יתחלק שווה בשווה. כבירה אחת יהיה שגריר פלסטיני שייצג גם את ירדן, וכבירה השנייה יהיה שגריר ירדני, שייצג גם את פלסטין.

ערפאת ריווח לחבריו, כי הגיע לכלל הסכמה עם המלך על סמך העקרונות האלה. הכל היה מוכן לחתימה. לפי האגדה, כבר שלף ערפאת את העט שלו כדי לחתום, אך עצר באמצע התנועה ואמר שהוא צריך להביא את הדברים תחילה לאישור חבריו.

אחרי כן התקיימו ישיבות של מוסדות פת"ח ואש"ף — ערפאת מצא את חוסיין בעמאן במעוטה. התהליך כולו היה כישלון לערפאת, אך מחמאה לתהליכים הדמוקרטיים באש"ף. לא לחינם טוענים הפלסטינים, כי ישראל ואש"ף לא הדמוקרטיזצו את היחידות במרחב, ומסתכלים בכזו מביטור הדיקטטורי השורר בירדן. נוסף על כל שאר הבעיות, פער זה מביטוריים הפנימיים חוצץ גם הוא בין ירדן והפלסטינים.

הכינוס המכריע יתניים פרצה המרידה בפת"ח שאורגנה והפעלה עליידי סוריה, כדי להפיל את ערפאת לפני שיסתדר עם חוסיין. ערפאת יצא מנצח מן המערכה בטריופולי, אש"ף לא נשבר, העם הפלסטיני התלכד סביבו כמעט כאיש אחד. כיום ברור ויכול מאשר אי-פעם ששום דבר לא יוכל לזוז בלי אש"ף, וכי ערפאת הוא מנהיגו הבלתי-מעורער.

ערפאת הוכיח את כוחו כאשר בא לקאהיר, עם יציאתו מטריופולי, והחזיר במכה אחת את מצריים לעולם הערבי. החזרת מצריים לקונסנווס הערבי, לאירגון המדינות המוסלמיות ולדיפלומטיה המרחבית היו הישג מרשים, שהראה כי מחוזה אחת של ערפאת טומנת בחובה עוצמה מדינית רבה.

אחרי מיפגשיקאהיר, נערכה בתוניסיה ובמקומות אחרים סידרה ארוכה של התייעצויות וכינוסים של מוסדות פת"ח ואש"ף, כדי לגבש את המהלכים הבאים.

על הפרק עומדות, כיהוד ובנפרד, כמה סוגיות משולבות: היחסים עם ארצות-הברית, היחסים עם מצריים, היחסים עם ירדן, היחסים עם סוריה והיחסים עם כוחות-השלום הציוניים בישראל. על כל אחד מהנושאים האלה נטוש מאבק.

אין ספק כי הקו של ערפאת — חתימה פעילה להסדר-שלום — נהנה עתה מרוב גדול בכל מוסדות פת"ח ואש"ף. אולם עליו לעבור עוד תחנה חשובה: כינוס המועצה הפלסטינית, העומד להיערך תוך פחות מחודשיים, כנראה באלג'יר. התאריך והמקום עדיין לא נקבעו סופית.

המורדים ירו באחיהם בטריופולי, התקפתם נכשלה והם גורשו מפת"ח (ועל כן גם אוטומטית מאש"ף). ההתקפה הסורית על אש"ף נעזרה עליידי שאר סוכני סוריה ולוב כאירגון, וגם הם איבדו את השפעתם.

עתה יקרו אחד משני הדברים: ● או שכל סוכני סוריה ולוב יחרמו את כינוס המועצה הלאומית הפלסטינית, תוך שוללת חוקיותה, ואז יהיה מובטח רוב עצום לערפאת. האופוזיציה הפנימית, בדמותם של ג'וזף חבש וחבריו, הנחשבים גם עתה כנאמנים לעניין הפלסטיני, לא תוכל למנוע את קבלת ההחלטות המבוקשות עליידי ערפאת.

יתכן שכפעם הראשונה תתקבלנה ההחלטות ברוב ריעות, ולא פה אחד, כמקובל.

או שהסורים יתחרטו ברגע האחרון וישלחו את סוכניהם לכינוס. מכוון שכולם נמנים עדיין רישמית עם אש"ף (מלבד מורדי פת"ח), הם יכולים להוסיף שם, להתנגד ולהפריע. במקרה כזה עלול ערפאת להתקשות בהשגת ההחלטות הדרושות.

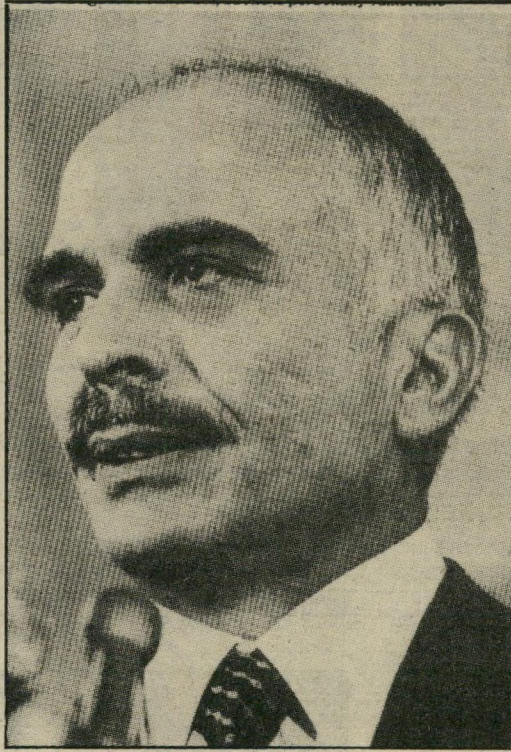
מנהיגי הגדה המערבית, החותרים ככל כוחם להשגת הסכם כזה, מתוך אמונה שרק מאמץ משותף של ירדן ואש"ף יכול להביא להפסקת ההתנחלויות ולפתיחת תהליך של שלום, יצאו לעמאן, כדי להפעיל שם לחץ על שני הצדדים.

ממשלת-ישראל, לעומת זאת, עושה את הכל כדי לסכל את הסיכוי. כמה מקברניטי ישראל — מנהיגי הליכוד והמערך כאחד — השמיעו בימים האחרונים שוב הצהרות האומרות כי ישראל לא תשא ותתן עם אש"ף, גם אם זה יכיר בפירוש ובאורח חר'משמעי בזכות-הקיום של ישראל. לא נאמין להם, אמר יצחק שמיד השבוע, בראיון בכריסל.

אין שמץ של ספק כי ההצהרות הושמעו כדי לספק תחמושת בזאת למתנגרי השלום באש"ף.

גם עמדת ארצות-הברית מחוקת את דיו הקיצוניים, וושינגטון אמנם מועניינת בכניסת חוסיין לתהליך השלום, אך בשנת-בחירות פוחדת היא שישא רונלד רגן מפני כל דבר שייעלה עליו את חמת הקהילה היהודית המאורגנת המקבלת את הפקודות משגרירות ישראל.

התוצאה: ארצות-הברית אינה מסייעת במאומה לכוחות

היור ערפאת

המלך חוסיין

המתונים באש"ף, ואינה איר מרת דבר על התמורה שיקבל אש"ף במחיר צעיר מדרחיקי-לבית לקראת הברה בישראל.

תנועת השלום שוחקת

ת סקיד שלילי ממלאה בתהליך זה גם תנועת-השלום הישראלית. היא חדלה לפעול בעניין הפלסטיני. פעולותיה הקלושות והמעטות מוקד דשיות ממשיכה להחרים את אש"ף, עכשיו לממשלת-לבנון בלבד. שלום כשמו ממשכיב להחרים את אש"ף, כמה חברי-כנסת "יוניים" הסכימו להיפגש עם כמה פלסטינים רק בתנאי שלא יכריזו שהם אנשי אש"ף, איש מהם לא ריכר על מדינה פלסטינית.

בינתיים ממתין המרחב כולו לכינוס המועצה הלאומית הפלסטינית. להחלטותיה תהיה הכוללת את עקרונות ההתי-קשרות בין ירדן ופלסטין, ויכול להביא אותה לאישור המועצה.

לא סימן של חולשה, אלא להיפך

תחמושת ישראלית לקיצוניים

ע ל רקע זה יש לראות את ביקורו של ערפאת בעמאן.

מסתבר כי הוא רואה את עצמו בעמדת-כוח כזאת, שהוא יכול היה לנסוע אל בירת האוייב המושבע של סוריה, ביודעו כי תנועתו עומדת מאחוריו. יחד עימו בא מחמד עבאס ("אבו מאון"), האיש שנכח גם בפגישת ערפאת עם חברי המועצה היש-ראלית. איש מרכזי אחר, וזיר אל-חיליל ("אבו ג'יהאד"), גיבור טריפולי, הכין את הפגישה.

קשה להניח כי ערפאת יוכל לסכם משהו סופי לפני כינוס המועצה הלאומית. אך אם יסכם בעמאן טיוטא של הסכם, הכוללת את עקרונות ההתי-קשרות בין ירדן ופלסטין, ויכול להביא אותה לאישור המועצה.

הפרלמנט של המדינה-הפלסטינית יברך צריך לקבל כמה החלטות עקרוניות, כדי לאפשר את המשך הפעולה ברוח ערפאת. החלטות אלה צריכות להיות נועזות וחדר-משמעיות, כדי לאפשר פריצת-דרך.

היא לא עשתה זאת לפני שנה, אף כי ערפאת חתר לכך. בינואר 1983, שלושה שבועות לפני כינוס המועצה, קיבל ערפאת את מישלחת המועצה הישראלית למען שלום ישראל. אורי פלסטיני (מתי פלד, יעקוב ארנון, אורי אכנר) יחד עם עיצאם סרטאווי, והיה אופטימי ביותר, אך ככנס עצמו נתקל במחסום נועז.

המחסום היה מורכב מקו-אליציה של אירגוני-הסירוב הכפופים לסוריה וללוב (אחמד ג'בריל, אל-ציעיקה ועוד), איר-גונו של ג'וזף חבש וכות חדש — מורדי-פת"ח, שניסו לתקוע סכין בגבו של ערפאת. בינתיים קרו דברים רבים.